

5
JOANNIS MICHAELIS

G A L L O

SICULI MUTHICENSIS, PHILOSOPHIÆ, AC
MEDICINÆ DOCTORIS, EQUITISQUE
AURATI, AC COMITIS PALATINI

O P U S C U L A

MEDICO-PRACTICA

SUB AUSPICIIS

Illm̃i, & Exc̃mi, Eruditissimi, atque Amplissimi Viri

JO: BAPTISTÆ

M O R G A G N I

Medicinæ, ac Philosophiæ Doctoris, Anatomicæque
Facultatis in Patavina Universitate
Professoris Eximii.



ROMÆ MDCCLII.

Typis Joannis Zempel prope Montem Jordanum.

SUPERIORUM PERMISSU.

JOHN WILKINSON

1840

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1840

PHYSIOLOGY

AND

THE

ARTS

OF

THE

UNIVERSITY

OF

CHICAGO

1840

Illmo, ac Excmo Viro, Eruditissimo, atque Amplissimo

JOANNI BAPTISTÆ
MORGAGNI

Medicinæ, & Philosophiæ Doctori, Anatomicæque
Facultatis in Patavina Universitate
Professori Eximio.

Illme, & Excme Vir.



Umanitas illa tua singularis, Vir Illustrissime, qua literatos homines ad Te confugientes benignissimè excipis, atque patrocinaris, in causa est, cur tuo

Magnifico Nomini has Lucubratiunculas Medicas audeam inscribere. Nemo enim est adeò parum in tua consuetudine, ac familiaritate versatus, cui compertum non sit, & exploratum, tot, ac tantas esse amoris significationes, quas hominibus humanarum literarum, scientiarumque præceptis probè imbutis quotidie contendis dare, ut eos impensè amare, ac multum favere clarissimè demonstres. Hæc cum sæpius mecum in animo voluntarem, quumque in lucem edere stabilissimè hæc Medico-præctica Opuscula, speravi, ut quo nitore, splendoreque ea carerent, illum omnem à te satis, superque essent acquisitura. Hæc certè non inanis gloriæ cupidine prælo committo, quam minimi facio, sed ut fideliter, & quantum fieri poterit verbis rite ex-

ponerem, quæ mihi digniora obser-
vatu in praxi Medica contingerunt.
Huic, & alia accedit non levis ratio,
quæ me ad scribendum impulit. Ex
quo nempe Medicinam facio, hanc
mihi methodum in pertinacioribus
morbis profligandis proposui, ut quæ
obscuriora primo intuitu mihi vide-
bantur in cartam diligenter conjice-
rem, dein sedulo examinarem moni-
tus à præclarissimorum hominum ex-
emplo, consilioque, qui non absimili
modo malignas egritudinum causas,
insidiasque detexerunt. Itaque quum
gessissem, crevissetque magna cartu-
larum copia, eas in unicum libellum
conjicere, ordineque digerere amici
persuaserunt. Ut ergo hisce morem ge-
rerem, & si difficulter conscius imbe-
cillitatis virium mearum, in lucem
mittere hæc mea scripta tandem as-
sensus

*sensus sum. Excipe igitur benevola
facie, hilarique vultu hos meos qua-
lescumque labores, qui ad Te veniunt,
tui juris fiunt, in Te conquiescunt,
unde plus roboris, quam ex me acce-
perint, se habituros sentiant. Vale.*

Illm̃e & Exc̃m̃e

Datum Romæ die 26. Junii 1752.

Deṽmus, & Oblig̃mus

Joannes Michael Gallo.



COMMENTARIOLUM

P R I M U M

De Immani Affectione Hysterica,

Q U A

NOBILIS PARISIENSIS MULIER

Ad Forum Hispanum de Urbe vexata est.



Uxor cujusdam Nobilis Parisiensis, cujus domicilium erat propè montis Pincii radices ad Templum PP. Minimorum Sancti Francisci de Paula nationis Gallicæ, qua itur ad forum Hispanum de Urbe, vexabatur olim somnolentia, capitis dolore, cibique fastidio cum vitioso omnium exculentorum sapore, & quid mali esset, nesciebat præter animi quamdam laxitatem, atque torporem. Erat ipsa quadraginta circiter annos nata, temperamenti,

menti frigidi, & humidi, quod Phlegmaticum dicunt. Et quamvis diù in matrimonio fuisset, sterilis tamen erat, necdum menses eidem apparuerant. Quod mirandum non erat. Etenim menses, qui sunt auguria foecunditatis, pænè ad hoc tempus desiderabantur: Joannes Dominicus Santorinus in aureo Opusculo de Catameniiis hæc habet: *Cum igitur pro hac menstrua purgatione hæc tria requirantur, nempe seminis in fibras impetus, sanguinis turgescencia, & vasorum dispositio, quoties unum ex his deficiet, ni aliud excedens suppleat, hæc excretio non contingat.* Verissimè dixit Santorinus, quia tunc apparent in puellis menstrua, cum genitalia stimulis affliguntur, & in vetulis cum stimulus ille cessat, cessant pariter & menstrua. Requiritur & Phletora; cum enim spermaticæ plus sanguinis vehant ad irritationis centrum, quam quod à venis resummi possit, diutius, quam oportet, ibi sanguis moretur necesse est; & vasa ob sanguinis impetum sic tenduntur, ut demto in fibrarum vasa constituentium elementis contactu, planè dehiscant, & Cruor ille, quem menstrua dicunt colore fit vivido, atque purpureo. Tandem dispositio vasorum requiritur, si enim uteri vasa, ita pateant, & majoris, quam par est, sint diametri, ita ut redeunti sanguini sit

aditus,

aditus, vel fibrarum resistentia ad divulsionem dato impetu sit major lunaris ille fluxus retardabitur. Hæc cum ita essent, factum est, ut prædicta Mulier rueret in pejus semper, & dolor abdominis, & tensio, & præcordiorum angor, & difficilis denique respiratio in dies auferentur. Mensibus autem ab hinc duobus, atque viginti symptomata hæc graviora facta sunt, quæ sudores nocturni sequebantur cum sensu quodam in cute veluti infestantis formicæ. Sensus quoque doloris acerbissimi in renibus erat (cultri secantis effectus esse videbatur) quem acer quidam in coxendicum superficie humor efficiebat. Accesserunt, & alia per consensum symptomata jure originis, & consensus, ut ait Baglivus: nunc tumores in tibiis verum hydropem mentiebantur; subinde quærebatur de coxarum dolore, quæ cum essent inspectæ, arcus ad instar tensæ apparebant; fortasse ex amborum ligamentorum, quæ sunt rotunda, consensu, quæque orta à parte superiore uteri transeunt per annulos musculorum abdominis: cum autem ad inguina pervenerunt in plures dividuntur ramulos, vel lacertosas fibras, ut ait Heisterus, quorum ramuli alii ossibus pubis inferuntur, alii verò femoribus. In hoc rerum statu multorum consilium est advocatum, & ut tot capita tot etiam fuere sententiæ,

quæ potius in ægrotantis perniciem vertebantur. Fuerunt, qui phlogosim aliquo in ligamento esse affirmarent, at hæc omnia fortasse per consensum; tamen nullus exterior tumor apparebat. Non defuere, qui dicerent, scirrhum in uteri cavitate esse, sed parvæ molis, ut nullum exterius signum adesset. Danda verò censebant ranarum juscula, & aquas, in quibus candentes clavi essent extincti; sed hujus opinionis falsitas statim evincitur. Etenim scirrhus est tumor durus, renitens, concolor, indolensque. Igitur si adfuisset scirrhus, qui exquisitus & confirmatus tanto temporis spatio esse debuisset; nullum foemina sensum doloris acerbi habuisset, & aliqua inæqualis durities adparuisset. Quid plura? Doctissimi in arte viri factis inspectionibus appposito naturæ speculo aliquid simile in utero esse prorsus negarunt. Medicus unus, idemque senex contendebat, in utero esse tres minimos scyrrhos, qui simul ac inflammati fuissent, & in caneros conversi foeminæ mortem essent allaturi. Quod mihi iudicium minimè rectum videbatur, nam neque tumor, neque indolentia, quæ scirrhorum semper est comes, ibi aderant. Præerat his omnibus illamque curabat non vulgaris famæ Gallicus Medicus, qui tot diversas opiniones argumentis refellit, &

constanter asseruit esse affectum spasmodico-convulsivum ex utero proveniente, cum acceperat quidquam nervos ossis sacri, lumbares, totumque nervorum systema irritaret, ut ergo illi remedium adhiberet, præbebat aquam hystericam Quercetani; Oleum Amigdalinarum dulcium, ut laxitatem induceret; Laudanum liquidum Sydenhami; pillulas de Cynoglossa; & hujusmodi alia, ut scilicet inducto somno dolor minueretur; sed omnia irrita erant. Nam morbus in dies augebatur, motusque suscitabantur convulsivi, quandoque tam vehementes, ut Mulier auxilium humanum pænè desperans, se ad Divi Dominici Fratres contulerit, ut impetrato Pallio Benedicti XIII., eam illo induerint; pænè sibi persuadens malum Dæmonem, talia perpatrare. At Medici quidam, iique infimi subsellii perperam tuebantur ægrotantis opinionem, imò firmiter asseriebant expulso Dæmone, ægram pristinam sanitatem recuperaturam. Cujus rei causa non defuere Sacerdotes, qui malos spiritus abigerent, sed omnia incassum agebant. Nostris hisce temporibus imperitorum Medicorum mos est; si observent aliquot symptomata, quæ præter naturam accidant, continuò ad diabolum, & incatamenta confugere; quasi nulla superesset ratio, quæ suffice-

ret ad explicanda ea phænomena, quæ naturalia vocant. Hoc iis me iudice non ita decorum est. Hanc quoque rem animadvertisse Hippocratem ex ejus operibus intelligimus. Is enim satis clarè locutus est *Lib. de Morb. Sacr.*, ait, *Enim naturam, & causam hujus morbi divinam esse putaverunt præ inexperientia & admiratione, propterea, quod reliquis morbis nulla re similis est: Et inferius: Qui primi hunc morbum sacrum esse pronunciauerunt, tales homines mihi esse videntur, quales etiam nunc sunt magi, & expiatores, & circulatores, & quidam arrogantes, qui se vehementer pios esse simulant, & amplius quid scire. Hi itaque consilii & mentis inopia obvelantes, ac prætexentes, divinitatem cum nihil haberent; quod exhibitum prodesset, ut ne manifesta fieret ipsorum ignorantia, sacram hanc affectionem esse pronunciauerunt, & rationibus idoneis collectis curationem constituerunt, sibi ipsis securam, expiamenta offerentes, & incatamenta. Id ipsum fermè tradidit Plutharcus in vita Camilli pag. 132. Talibus nimium credere, aut nimium diffidere periculosum est propter humanam infirmitatem, quæ fines non habet, neque sui compos est, sed fertur interdum quid in superstitionem, interdum verò in neglectum, & contentum rerum divinarum. Metus verò, & ne quid nimis optima sunt. Sed ut morbus aliquis*

Dæmoni, & non causis physicis sit tribuendus, plura sunt mea quidem opinione scitu necessaria. Quocirca statuo, horrendos ejulatus, tremores, planctus, deformes artuum motiones, & hujusmodi à Dæmone minimè proficisci; quod falsò creditur ab indoctis Medicæ facultatis. Est certè periculosæ plenum aleæ opus, determinare, num morbus ille detur, qui adeò facilè ab imperito vulgo Medicorum ad Diaboli potentiam refertur. Priusquam enim quis determinare posset ad causam diabolicam morbum, deberet prius probè noscere, ad quantum se se extendant vires naturæ. Quod certè primi, & præstantiores Philosophi se ignorare ingenuè faterentur. Ergo credendum certè quidquid de hac re scriptum invenitur in sacris paginis. At verò non ita facilè fictitiæ causæ tribuendum est, quod non intelligimus. Nihilo tamen secius, si est aliquis morbus, qui potentiam hanc Diaboli admitteret, ille esset, in quo hæc signa apparent, sententia quoque Magni Viri Friderici Hoffmanni, nempe, ut mortales sine prævia causa diros patiantur cruciatus, doloresque spasmodicos; deque rebus divinis non benè loquantur, simulque dum profanis miscent sacra; secreta omnia, actaque haud manifesta detegant; dum isti nunquam visos homines propriè nomine

vocant ; actionesque illorum palam faciunt ; dum si scientias nunquam apprehenderit , & eruditè loquantur ; si tali polleant robore , ut omnium fortissimorum vires longè superant ; si remedia præstantissima corpori applicata non exerant suas vires ; si demum , quod signum certissimum referente supralaudato doctissimo Friderico Hoffmanno , qui scripserat de hac re ; si diris nempe cruciatibus è corpore depellant varias res peregrinas , & insolitas . Ex his omnibus , quæ modo dixi , ne quidem unum in nostra ægra apparuisse animadvertimus . Sed omnium causa uterus erat ex lege naturæ : nam vulvæ morbus , ut testatur Celsus *lib. 4. capite xx.* , interdum sic exanimat , ut tanquam comitiali morbo prosternant ; distat tamen hic casus , eo quod , neque oculi vertuntur , neque spumæ profluunt , nec nervi distenduntur . Ad hæc in consilium advocatus ego motus illos convulsivos spasmodicos ad hysteriam censui referendos , ideoque præscribebam per vices aquam hysteriam Quercetani , itemque nucum viridium cum laudano liquido Thomæ Sydenhamii ad guttas aliquot , quæ etiam repetita irrita erant insigni probo Medicorum . Sed ego tamen Laudani usum feliciter præscribere soleo , ita quamplurimis ægro-

tan-

tantibus ipsius usu salutem attulerim . At verò foemina guttas centum , & quinquaginta dolore compulsa uno haustu bibit contra artis præcepta , quæ paucas guttas solummodo concedit , ne somnus gravis inducatur , qui ægras extinguat ; ex tanta Laudani copia nil est passa detrimenti , quæ res planè mirabilis visa est . Talia cum observarem , cumque vix aliquod promoverant narcotica , & potiones , quæ affectionibus hysteriis mederi solent , ad stimulos veni , apposuique femoribus vesicantia , ut aucto fibrarum motu , ad earum contactum celerior fieret cursus liquidorum . *Nam vesicantia stimulando agunt , & inter stimulos principem obtinent locum* , ut inquit Baglivus *cap. 4. de vesic.* Porro Lex stimulorum est , ut membranarum villi aucto motu , fortius contrahantur , & in contractiones breviores denique evadant ; unde celerior in fibris motus , & celerior in liquidis ad contactum cursus ; qua de re ; aucta solidi oscillatione & fluidi ad fibræ contactum motu fecilior erit liquidorum expressio , qua poterit . Perspicuum est , lentorem aliquem in perioestii fibris , hærentem foeminæ pestem attulisse ; tum quoties fibræ illæ in perioestii naturali motu movebuntur , lentor ille hærebit , & morbi causa in æternum vigebit . Igitur per

sti.

Stimulum aucto in fibris motu, vel contactu fibrarum, fluidum, quod inest, movebitur, vel saltem vi stimuli in fluida immissi, lentor ille solvetur, & cum velocitas in sanguine augeatur, simul cum liquido ad contactum fluente lentor ille abripietur, & ad stimuli principium derivabitur. Et quoniam stimulus contrahendo agit in solidis, contrahit non tantum partem illam, cui apponitur, sed totum corpus, ideoque etiam contrahat partem illam, ubi lentor adest, necesse est, & sic contracta, quod adest, exprimit ad contactum sui, & cum sanguine fluit, donec per emissarium aliquod expurgetur. Nihil tamen remedia hæc profuerunt & adhuc sæviebant dolores. Anceps, & dubius erat morbus, & anceps erat remedium. Dabatur tamen foeminæ lac Asininum ad nutritionem, absorbendamque sanguinis acrimoniam: sumebat narcoticos bolos hora somni ex Laudano liquido, Laudano nepent: pilulas de cynoglossis: ut stupefactis sensibus, & somnus induceretur, & sedaretur dolor, sed omnia frustra fuerunt. Nam mulier in pejus semper abibat. Hæc cum ita se haberent, observavi, quod symptomata in foemina vesperè magis sæviebant. Femora vinculis vincta apparebant, pallebat vultus, pulsus erant oppressi & duri,

& uri-

& urina fluebat quidem , sed quod hysterico morbo est singulare , atque proprium ; fluebat aquea , eo quod renes a spasmate contracti crassioribus urinæ principiis aditum non præberent. Hæc ad noctem symptomatum exacerbatio in causa fuit , ut statuerem initium mali a Gallico esse fermento , quod in perioostiis & coxendicum superficie locatum est juxta Baglivum , qui *prax. Medic. de puer. Lumbr.* sic ait ; *Generaliter in virorum & mulierum arduis nonnullis, & pertinacibus morbis , periodumque sibi propriam non servantibus de Lue Gallica suspicandum , quæ hodie , vel hæreditaria est a Parentibus , vel per nutricum lac contracta , vel semel per delicta juventutis , fragilitatisque humanæ sanguini adacta , imposterum nunquam amplius deletur , sed repente subolescit sub persona variorum morborum , & ingens medico faceffit negotium .* Mulier , atque Parentes interrogati consensu negabant ; tamen veritus sum , ne morbus esset hæreditarius , suspicatusque ne in patrimonii parte esse relictam : Inde est , quod tentare volui hydrargirosim omnibus reluctantis . Nullum enim in toto rerum naturalium suppetit pharmacum , quod tam potenter universam lymphæ , & humorum massam in motum cieat , & largissimum salivæ ad aliquot interdum hebdomadas du-

rantem fluxum cieat , quam ipse Mercurius , qui corpus subiens ob specificam in minimis etiam moleculis , omnibus succis superiorem gravitatem , ad intima corporis pervadit , & per angustias tubulorum strenuè eluctans , obstructions in his solvit : sunt verba Hoffmanni de specif. quorundam remedior. offic. §. xxc. Porro Mercurii dulcis fluidi cujuscumque corporis gravissimus est , cujus etiam particulæ , quantumvis exiguæ , ubi solvantur , ac dividantur , specificam retinent gravitatem omnibus fluidis superiorem , & cum sanguine mixtæ , cum ipso moventur , ipsius globulos pellunt , adhærentes humores dividunt , lentorem in vasis , si quis adest , solvant. Solutus enim Mercurius in infinitè parvas , & subtiles moleculas redigitur , quæ pro infita gravitate , & tenuitate intimas fibras penetrare vasorum facile possunt . Pervadit itaque in minimos nervos , in nervosas glandularum fibras , imo , & in ipsas lymphaticorum , & lactearum vasorum tunicas , & ob minimas particularum figuras lentorem , & consistentes in glandulis , vasisque minimis stagnationes tollit , ac destruit .

Præscripti nostræ igitur Mulieri Mercurium dulcem ritè paratum ad grana octo cum æquali quantitate Antimonii diaphoretici , &

Can-

Cancrorum lapidum in pulvere redacta cum conferva rosarum, ut nempe per superiora haberetur excretio, & convaluit post aliqua horrenda symptomata Pharmacopolæ inscitia miseræ allata, quæ, nisi præstò essem, haud dubiè exitio ægram efficerent. Sumebat itaque foemina Mercurium dulcem ad grana octo, ut supra præscriptum. Postquam verò Mercurium sumpsit, quatrinduo dolores cessarunt: quæ res Medicos omnes admiratione complevit. Pharmacopola ægræ vicinus, quam ità perditè amabat, ut ipsius amore planè insanire videbatur remedium sperans efficacius futurum, Mercurii dosim ad drachmas auxit circiter duas me inscio, & inconsulto. Quæ res foeminæ sæva, & mortalia symptomata attulit: Nam salivatio nimio impetu affluens ex glandulis palati, amygdalis nimis irritatis, vulcera induxit, quæ nimio impetu irruentis humoris in sphacelum verti, non in certa dabant indicia: Inficias præterea non ibo, quin illa materiès, quam salivatio egerebat, esset admodum acris, pungentibusque naturæ, ut ex oris vulcera & faucium intumescenciam posset inducere. Sed aucta Mercurii dosi a Pharmacopola, quæ evacuatio haberi debebat quindecim dierum spatio, paucis successit & oris vulcera, & faucium in-

tumescencia ad id devenerunt , ut ægrotantem miserè strangulari videbantur . Intercluso scilicet majori ex parte aeris ingressu & regressu per tracheam . Evidens est , ut profequitur Baglivus , ad promovendam sanguinis circulationem primariò factam esse respirationem , nec non in auxilium cordis , idest ad minuendos labores , & ingentem vim , quæ necessaria ipsi esset ad circulandos humores , clarè ac evidenter demonstratur , non solum ex situ cordis in pulmonis medio , vasorum dispositione , aeris in eos pressione , aliisque hujusmodi , quæ Physiologici docent ; verum etiam ex ipsa cordis mole : nam nullo modo parvus Musculus , qualis est cor , centum annorum spatio , quo quis protrahere vitam potest , sanguinis circulationem velociter & interruptè perpetuaret , nisi pulmones folium ad instar concurrente aeris gravitate , & vi ælastica continuo præmerent illum & urgerent , & ita veluti manus darent , atque auxilium vicino cordi , ut admodum emboli humores nunquam cessante cursu protuderet . Suppressa igitur ex parte respiratione , & propè cessante pressione illa aeris sese in sanguinem per pulmones circumagentis factum est , ut sanguine tarde redeunte per pulmonicam venam ad cor , correpta syncope Mulier Pharmacopolæ vitio

migraret ad superos, nisi debita methodo syncope discussa impetuofam salivalis saliticis profusionem, validumque feri ab extremis & Infernis partibus ad fauces appulsum per pediluvia dextrè adhibita; clysteres, per pilulas Hoffmannianas Balsamicas cum extracto Panchimagogo Crollii maritatas ad inferiora derivavi. Sanctorianamque perspirationem infusis theiformiis, crebrius oblatis promovi. Ad Oris, & Palati ulcera syphone injeci jussi inejectiones liquorum putredini resistentium, gargarismataque ex speciebus purificantibus, leniterque constringentibus composita in usum revocavi, osque sæpius proluere lacte aquæ hordei, rad. Althææ permixto perscripsi, & ita nimius, salivæ fluxus suppressus est, & oris ulcerationes hac methodo, Deique Gratia perfectè disparuere.





COMMENTARIOLUM

SECUNDUM

De Morte Nobilis Puellæ,

Ut falsò putatur,

AB HERBA MERCURIALI.



Inter ea, quæ contingunt in dies ad artis Medicæ meditationem, & curam pertinentia, illustre fuit, quod Romæ accidit Junio mense anno 1751. in eo vico, quem, ascensum Marphorii vulgus appellat; haud ita procul ab ædibus meis D. Francisca erat Simonetta, annorum Virgo unius & viginti, brevi statura, habitu corporis bilioso. Illa enim cum antehac valetudine optima fuisset usa, si inopiam mensium excipias; tandem ab alvi siccitate molestiam capere coepit. Duo igitur pruna Cefanelli, quæ vocant, fumere statuit ad

ven-

ventrem laxandum; quæ, & si vulgò usitata nihil ei, vel parum profuerunt. Subinde herbæ Mercurialis fasciculos duos ad se ferendos curavit, consilium secuta familiaris aniculæ, quæ in simili vitio adhibere solebat id genus remedi-
dii. Monita est Virgo lotionem herbæ abstineret: fore enim, ut si aqua dilueretur vim suam perderet: ergo unum fasciculum in sartagine frixit, magna olei copia, saccharique rubentis admixta, frixumque comedit post diluculum, vesperè horâ primâ. Secunda cubitum ivit, & ad septimam usque tranquillo somno fruita est. Paulo post stomachi dolore sævo cæpta est afflicta, cognatisque ad lamenta festinantibus, ut opem ferrent, una cum cibo materiam multam evomuit coloris lutei, amari saporis, eamque spumeam. Dolores verò ita gliscere, ut fæmina impatiens agitatione perpetua toto lecto se verteret. Aqua illæ theriacæ, aliaque leniora medicamenta adhibita sunt frustra. Os enim stomachi contrahi, & claudi coeptum, testante Virgine, quæ id probe sensit. Micturiæ illa quoque, sed frustra, nam diù, ac multum conata, ne guttam quidem emisit. Interim orbis oculorum præter morem cavati cernebantur; sudorque frigidus toto corpore effluere, pulsus neque cognosci, neque sentiri, facies livescere.

Vicini me vocaverunt, sed in desperato salutis statu inventam, Sacramentis muniri, quanto citius potui, curam adhibui. Susceptis Ecclesiæ ritu Sacramentis ictu oculi discessit. Post obitum Virginis fasciculum alterum, quem illa intactum reliquerat, observavi diligenter, aliam, ne herbam, quæ pestifera sit, complicatam reperiam, quemadmodum accidit aliquando. Nec vana fuit investigatio. Cantharides multæ in eo fasciculo deprehensæ sunt. Hujus itaque morbi, mortisque causa, unde potissimum repetenda? Herba ne Mercurialis, an Cantharides ipsæ in causa fuerunt?

Non adducor, ut credam ab una herba Mercuriali vitam feminæ ereptam. Illa enim, quod veteres multi, ac recentiores testati sunt, non vi necandi, sed medendi prædita est. De facultatibus ejus cum Gravissimo Viro Hieronymo Mercuriali convenit Prævotius, qui Mercurialem silvestrem olerum more coctam, & oleo, ac sale conditam in medicamentis enumerat ferositates evacuantibus. *In Libr. de Medic. paup.* Quod à Dioscoride accepit referente Mangeto *tomo secundo Biblioth. Pharmaceutic.* Cum sit herba Mercurialis in duplici genere, utriusque decoctum Salmaticenses propinant animalibus iis, quæ à rabido cane demorsa sint, magno

magno cum successu, ut ipsi testantur. A Granatenfibus verò, Mauricetanis præfertim ad muliebres morbos adhibetur, quod ex Cluf. Rajo idem refert Mangetus. Est illa de numero herbarum quinque emollientium, & formofarum, abfterget, alvum movet, & aquas, & bilem purgat. Quocirca in enematis ufus ejus hodiernus est frequentiffimus. Sunt è noftratibus mulierculis, qui Mercurialem Infantibus cum pappâ exhibent, ut alvo foluta commodè utantur, torminaque præcaveant. Ex his apparet morbum feminæ, ac mortem Cantharidibus effe tribuendam, veluti unicæ caufæ, non herbæ Mercuriali. Symptoma Cantharidum, ut auctor est Bonetus tom. 3. pag. 601. de ven. animalibus: *Assumptarum præcipuum est exulceratio veficæ, & meatus urinæ: fua enim forma fubftantiali, & occulta affumptæ reliquis vifceribus præteritis ad veficam ftatim deferuntur; ideoque earum affumptionem fequitur ftanguria, & cruenta urinæ extillatio, ac virgæ exulceratio, deinde paulatim inflammantur, & hepar, & eroduntur inteflina, immenfique dolores in hypogaftrio excitantur, quos dolores mentis alteratio, & mors fubfequitur, nifi propè è venenum expellatur, ejusque vis infringatur. Si quis autem Puellæ ea fymptomata non contigiffe objiciat, ut Bonetus obfervavit, efum Can-*

tharidum consequi solent ; statim respondeo ; fortasse illa non acciderunt propter olei copiam, qua usa est in Mercuriali frigenda, quæque acrimoniam illarum Cantharidum obtundere potuit ; nè illi effectus consequerentur. Hisce adde, quod ut Mechanici norunt, corpus dum impingit in aliud corpus, in ipso quidem tanto minorem facit impressionem, quanto illud minus huic sese opponit. Quare cum laxitas fibræ in mulieribus major sit, quam in hominibus, ut præstantissimus observat Baglivus *in libr. de fibr. Motrice* ; tum certè ex Cantharidum caustico sale majorem impressionem, irritamentum homines, quam mulieres reportabunt. Huic mechanicæ propositioni jam satis demonstratæ à Physicis omnibus respondent accuratissimorum hominum observationes : Baglivus quidem supralaudatus hic Romæ observavit hominibus vesicantia damnum potius, quam levamen intulisse : contra verò mulieres ex ipsorum usu, quam citius levamen symptomatum obtinuisse, sanitatemque sæpius recuperasse. *Libr. de abusu & usu vesicant.* Prætereà silentio præterire nullo modo possum, quod in epistola ad Gastonem Georgium Vallisnerius commemorat *tom. 1. pag. 357.* Miles quidem ingeniosissimè nequam, scelestusque cum aliena fami-

fæmina pravam iniit consuetudinem , cujus libidinem ut provocaret , portionem Cantharidum ei dabat interdum , quas ipse in pulverem tenuissimum arte redegerat : Accidit autem aliquando , ut præ nimia portionis magnitudine , vel alia de causa , quæ intus lateret , ardentissimam febrim mulier contraheret , simulque stranguria per quam molesta conflictaretur : quo illa morbo brevi sublata sua gaudia destituit unà cum vita . Huc addi potest , quod paucis ab hinc diebus homini contigit . Is cum præ poenis inertia cum uxore non posset consuescere , Cantharides sumpsit ad venerem proliciendam , eaque re pertinacem in morbum implicitus est , qui priapismus à Medicis appellatur .





COMMENTARIOLUM

TERTIUM

De Asthmatico - Convulsivo- Hysterica Affectione,

*Qua afflicta fuit Nobilis Matrona Gallicæ nationis
ad Forum Agonale.*



Matrona quædam hîc Romæ de-
gens in foro Agonali propè tem-
plum, vulgo Sanctæ Mariæ de
Anima nuncupatum, annorum se-
ptem supra quinquaginta, tem-
peramento melancholico prædita,
ac macie extenuata. Ob conjugis mortem, rei-
que familiaris jacturam, diuturnos, gravesque
animi mœrores subiit. Hinc variis symptoma-
tibus miserè afflicta fuit. Grave quippe perci-
piebat pectus, anhelosèque respirabat: si decli-
ve paulisper, aut celere instituebat iter, mul-
tum,

tum, vehementerque calefieri prompta conspici-
 ebat; ita ut frigidiusculum aerem in de-
 liciis maximoperè haberet; quælibet domus,
 etsi grandis ad respirationis usuram, angusta
 sibi videbatur esse: plurimas animi defectiones
 passa est; arteriæ pulsus debiles sunt, iique ra-
 ri alvus est adstricta; ingentem mingendi stimu-
 lum habet; urinæ sunt decolores, veluti aqua;
 in regione Iliaca, præsertim ad lumbos, do-
 lores aliquando perferunt; in paroxysmo glo-
 bum veluti ascendentem ex uteri cavitate ad
 ad hypochondria referentes, quotidie capitis do-
 lor acutus, ac pungens præsertim in superci-
 liis, & fronte ad ossa temporum, qui dolor pro-
 pè solis occasum, noctuque ingravescebat; abs-
 que nota causa plurimas lacrymas mæstissima
 profundit, omniumque aspectum exhorrescit.
 Quidquid hæctenus ad ipsius sanationem Medi-
 ci tentarunt, id omne a morbo eluditur: in
 hoc tam ancipiti casu plurimi Medici omnem
 salutaris artis operam, industriamque frustra
 posuerunt; quinimò tribus ab hinc mensibus
 ægra sæviora symptomata in se agnovit ingra-
 vescere. Itaque neglecta per aliquod temporum
 spatium Medicorum opera, demum ad medi-
 cinæ auxilium confugiens prima vice auxilium
 meum efflagitavit. Ast, ut verum fatear du-

bius, ancepsque hæsitavi, Hippocratis monitus sententia, qui *lib. de Arte*, scriptum reliquit: *Eorum, qui a morbo victi curationem non aggredi, cum id in confesso sit, quod tales à Medicina sanari non possunt.* Attamen quia accidit quandoque, ut & monitu Celsi, plures ægrotantes, qui omnem sanationis spem videbantur amisisse in integram salutem sese restituerint, nolui improbo pronostico, ut verbis utar Hippocratis, ægram dimittere, sed illius curationi omninò me accinxi. Quare omnia phœnomena superius recensita animo perpendens sedulò, iudicavi morbum omnem ad Asthmatico-Convulsivo-Histericam passionem referendum esse. Hujus causa, quantum conjicere licet, vitium est elementorum sanguinem componentium. Nam elementa ipsa, quorum omnium figura, si rectè consistant, spherica est, aliam nunc adeptam sint, angulosam, nempe, & acutam. Singula ergo corpuscula elementi sanguinei, cum densa, ac rigida facta sint in acumen abeunt, suumque motum proinde paucissimis punctis aliis corporibus imprimunt. Quo autem acutius erit unumquodque corpusculum, & pauciora puncta, in quæ vim suam exercet, eò gravius lædet, ea corpora, quæ percutiet, doloremque majorem excitabit. Hujus sane acrimoniae si-

gna

gna commerantur ab Hermanno Baerhaviō in
 Institutionis Medicis scribente. *Signa acrimoniæ
 in humoribus sunt, imprimis dolor sine signis mo-
 tus aucti, & sine apparente abstractione majore;
 ut erosio partium sine tumore simul præsentē.* Con-
 sideranti hanc historiam notum fit, ægritudi-
 nes animi causas fuisse, cur hujusmodi Mor-
 bum Matrona contraheret. Quandoquidem illæ
 animo infixæ efficaciter immutant, vitiantque
 cerebri actiones mirum in modum, itemque
 nervorum, succi nervei, ac muscutorum. Quo-
 circa ipsa diuturnitate ad omne vitium indu-
 cendum sunt aptæ. Clarissimum est, stoma-
 chum hujusmodi animi pathematibus laxatum
 fuisse, ejusque actionem, quæ ad cibos conco-
 quendos requiritur, adeò fuisse debilitatam, ut
 facilè credi possit, principium Mali inde esse
 profectum. Cum stomachus juxta naturæ leges
 cibos non perfecisset, effectum est, ut chylus
 rudis gigneretur, a quo non potuit parari bo-
 nus, ut debuit, atque laudabilis sanguis. In
 Massa igitur sanguinis ægrotantis Matronæ cum
 sint principia illa, quæ ante dixi degenerantia
 a legibus naturalibus ex eo fit; ut ad uterum
 delata vim suam mechanicam secundam exi-
 guam superficiem, quam susceperunt, parti
 nervosæ uteri applicent, eamque irritando, &

excindendo dolores maximos efficiant . Sane illa sanguinis elementa ad pulmonem per ejus vasa delata , ita horum sectiones constrinxerunt , ut ipse pulmo non possit liberè , ut solet ab aere superiore diffundi , & explicari : Hinc asthma est ortum oppositis illis corporum ex adverso agentium viribus . Sed quia circuitu sanguinis naturali in vasis pulmonis impedito , nec venæ illæ quantitatem , quam debent ad sinistrum cordis deferre , & ipse ventriculus humore consueto est destitutus , pulsus propterea debiles sunt deprehensi . Quando autem sanguis ipse ingreditur , & egreditur , aliquando sub æqualibus , aliquando sub inæqualibus temporum differentiis , ut in hac foemina contigit ob convulsionem inquam , qua corripitur Mulier hysterica ; idcirco pulsum intermittentem sæpius observavi .

Quod spectat ad curam , in usum revocavi ea omnia , quæ occurrerent causis , in quarum remotione omnis curationis vis posita videbatur . Hoc fiet acre leniendo , illudque obtundendo , & ut ægrotantis alvum ab excrementis mundam conservando , atque stomachum conservando , ut ad alimenta digerenda evaderet aptus . Ad Causas igitur amovendas utile duxi , ægrotantem foeminam in colloquio ver-

fari

fari, & consuetudine hominum honestè, & jucundè otium fallentium, & sic hilaritatem ejus animo inducere, mæstitiamque, ac sollicitudinem expellere: Inter cætera auxilia, magni feci, commode alvum purgare, sola scilicet cassia, & oleo amygdalarum dulcium cum sufficiente quantitate aquæ theriacalis, sola, quandoque cum aliis remediis conjuncta; Stillatum postea magistrale, quod ex canceribus sit confectum, simulque carne vitulina, frigidisque feminibus, succis temperatis, sero, mihi multoties probatum concessi. Hisce in Morbis cum sint convenientia diuretica, ut Joannes Rhodius *lib. 3. observ. 27.* observavit, & Baglivus noster testatur hisce verbis: *Plus adnotavimus in pectoris morbis semper educendam esse materiam ad urinæ vias, natura id demonstrante: Quippe magnum consensum esse in tibia, pudenda, & pectus constat.* Propterea serum per duodecim dies ægrotanti mulieri exhibui: serum enim nitrosiss constat partibus, ideoque detergit, lubricatque alvum, atque urinam movet: inde dedi lac Asininum, una cum duodecim guttis tincturæ calybis pomati Lac pinqui butyrofa sua substantia particulas sanguinis acutas mirè obtundit, spasmodicas crispaturas laxat: Lac certè remedium antispasmodicum, anodynum, &

epi.

epicerafticum a Primis Medicinæ Parentibus
 exiftimatur: Vide Differtationem meam de hu-
 jus remedii virtute , quam jam , jam typis e-
 dam. In æftatis autem fervore Aqua Nucerien-
 fis , & Aquæ dulcis balneum magnoperè pro-
 fuit. Aerem commendavi purum , ferenum , &
 lucidum , ut apud Cælium Aurelianum videre
 eft. *Lib. II. capite III. Obtinente , ait , ſtrictu-
 ra convenit , ægrotos jacere loco lucido mediocriter ,
 atque calido , adhibita abſtinentia uſque ad tertium
 diem cum requie corporis , atque animi appoſitis
 lanis limpidis , atque mollibus , oleo dulci , atque
 calido præinctis colla thoracem circumdantibus .
 Meo inſuper Conſilio rus petiit , ubi bonus , fa-
 nuſque aer afflat , qui ſummæ utilitatis a plu-
 rimis præſtantiffimis phyſicis hiſce in morbis
 exiſtimatur , præcipuè Hoffmanno , & Bagli-
 vio , qui ſcribit his verbis : In diuturno , inquit ,
 aſthmate , ſive humorali , ſive convulſivo , aerem
 ruſticanum , ægrotantibus impero , & potiſſimum ,
 ut campos habitent , quos erant bubulci , debet ita-
 que aſthmaticus ſequi bubulcum , quando terram arat ,
 & incedere per ſulcum , ſive viam ab aratro re-
 center in terra factam , & aperto ore inſpirare
 aerem , ſive balneus nitro ſalinos , & ſulphureos a
 recenter ruptis terræ glebis prodeuntes . Tonus pul-
 monum longo morbo relaxatus nitro ſalina centralis
 terræ*

terre caloris substantia roboratur, & confirmatur, & restituitur, eoque restituto circulus quoque liquidorum per pulmonum telas in libertatem ponitur, morbusque profligatur. Consilia mea benigna Creatoris Providentia fructum, & ut verum fatear, majorem, quam quem sperarem, retulerunt; Ægra enim postquam aliquo tempore rure morata esset, ita morbum, symptomata minuere sensit, ut secum decerneret, domum se se restituere. Quare domum rediens sana ab omni incommodo, quod prius passa erat, incredibili lætitiæ parentibus est, quibus admirantibus omnes mentis, & corporis functiones optimè exercet.



I M P R I M A T U R,
Si videbitur Rm̃o Patri Mag. Sac. Pal. Apost.

F. M. de Rubeis Patr. Constant. Vicefg.

A P P R O B A T I O.

M Andante Rm̃o Pat. Sac. Palatii Apostolici Magistro Fr. Josepho Augustino Orsi, Libellum, cui titulus = *Opuscula Medico Practica de Immani Affectione Hysterica, qua Nobilis Parisiensis Mulier ad forum Hispanum de Urbe diu vexata est. = De Morte Nobilis Puellæ, ut falsò putatur ab Herba Mercuriali = De Asmotico-Convulsivo-Hysterica Affectione, qua afflicta fuit Nobilis Matrona Gallicæ Nationis ad forum Agonale*, ab Illm̃o, atque Excellm̃o, eruditissimoque Viro Joanne Gallo, Siculo, Philosophiæ, ac Medicinæ Doctore, Equite Aurato, Comiteque Palatino, conscriptum, summa eruditione, optima methodo, atque exquisita diligentia attentè inveni: Atque neque bonis moribus, neque Catholicæ Fidei, vel minimum obstet, dignum esse publica luce eundem, judico: In quorum fidem &c. Datum Romæ die 21. Junii 1752.

*Dominicus Antonius de Bellis Philosophiæ,
ac Medicinæ Doctor.*

I M P R I M A T U R.

Fr. Vincentius Elena Mag. Socius Rm̃i Patris Magistri
Sac. Palat. Apostolici Ord. Prædicat.